

Verslag van de 62e vergadering van de Klankbordgroep Gebruikers Natuurterreinen Goois Natuurreservaat op dinsdag 1 oktober 2024, aanvang 19.30 uur, locatie: kantoor GNR, Zanderij Crailo

Aanwezig zijn:

- de heer J. de Boer (voorzitter)
- mevrouw C. Kersbergen (directeur-rentmeester GNR)
- Mevrouw I. van Hees (GNR, communicatie)
- de heer P. Kampen (GNR, teamleider Terreinbeheer)
- de heer C. Dekker (Stichting Behoud Gooise Heide)
- de heer R. Le Febre (IVN Gooi en Omstreken)
- de heer A. Grunwald (Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken)
- de heer T. Kok (Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, Afdeling Naerdincklant)
- de heer J. Koot (K.C. Gooi- en Eemland)
- de heer J. Loggen (Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant)
- de heer C. Vos (Nederlandse Toer Fiets Unie)
- de heer B. Majoor (toehoorder namens de groep pachters)
- de heer J. Oude Elferink (Vereniging Leefmilieu Het Gooi, de Vechtstreek e.o.)
- de heer F. Prins (KNNV Afdeling Gooi)
- de heer R. Stoffberg (Fietsersbond, Afdeling Gooise Meren)
- de heer P. van der Zande (Gooise Atletiek Club)
- mevrouw M. Evers (verslag)

Afmeldingen/afwezig:

- mevrouw P. van Genderen (Sticht Gooise Wandelsport Bond)
- mevrouw M. van Unen (Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie)
- de heer J. Huijsing (Gooise Atletiek Club, wordt vervangen door de heer P. van der Zande)
- de heer J. Kwekkeboom (Vereniging van Vrienden van het Gooi)
- de heer R. Rense (Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, wordt vervangen door de heer A. Grunwald)
- de heer F. Smits (vertegenwoordiger Beheervrijwilligers GNR)

1. Opening en afwezigheidsmeldingen

De heer De Boer opent het overleg, hierna worden de afwezigheidsmeldingen kort doorgenomen door de secretaris.

2. Viering 20 jaar klankbordgroep

De heer De Boer voert ons 20 jaar terug in de tijd, naar het ontstaan van de klankbordgroep en memoreert een aantal van de vele onderwerpen waaraan de leden van de klankbordgroep een bijdrage hebben geleverd door hun kennis te delen, of hun mening of advies te geven. Dit alles in een open sfeer en vertrouwen in elkaar, wat ruimte geeft voor interessante en waardevolle discussies.

Mevrouw Kersbergen dankt de leden voor hun inzet. Haar staat nog het dilemma bij het vormen van nieuw beleid omtrent toelating van hondenuitlaatservices voor ogen. De leden van de klankbordgroep leverden daarbij goede input en spraken ook steun uit voor het nieuwe beleid en toegangsregels voor honden. Met elkaar in gesprek blijven is iets om blijvend te koesteren.

Ter viering is er een korte pauze met taart, en een foto-moment om een gedenkwaardige foto te maken met alle aanwezigen bij dit overleg vandaag.

Een nieuwsbericht en de foto zijn te zien via <https://gnr.nl/actueel/nieuws/klankbordgroep-20-jaar/>

3. Evt. mededelingen en vragen/opmerkingen n.a.v. het verslag van de 61e vergadering d.d. 25 juni 2024

Op het conceptverslag van 25 juni jl. zijn geen wijzigingen ontvangen. Het is inmiddels definitief vastgesteld, met dank aan de secretaris.

Naar aanleiding van het verslag van 25 juni jl:

Blz. 5 en 6 onder Groot onderhoud fietspaden, waarin het gaat om groei van brandnetels, merkt de heer Prins dat in een zandlandschap van nature geen brandnetels aanwezig zouden zijn. De heer Kampen begrijpt de opmerking, maar blijft bij zijn standpunt dat als ergens brandnetels staan deze niet rigoureuus weggenomen hoeven worden.

Blz. 6 waar het gaat over sinusmaaibeheer: de heer Dekker vraagt wat het maaibeleid is op landgoed De Beek. De heer Loggen meldt dat daar 5 tot 10 meter gras niet gemaaid hoeft te worden. Er is op landgoed De Beek recent gemaaid en er is ook 5 meter blijven staan.

4. Fietspadenbeheer

De leden hebben bij de stukken een uitgebreide notitie ontvangen over het beleid bij fietspaden beheer. De voorzitter geeft voor dit onderwerp het woord aan de heer Kampen. De heer Kampen haalt aan dat het onderwerp al enkele keren aan bod is geweest, nu ligt er dus een uitgewerkte notitie. Een beleidsstuk dat de fase van definitief concept heeft bereikt en waar de leden van de klankbordgroep input op kunnen geven.

Het stuk is zo opgesteld dat het zowel voor huidige als voor toekomstige situaties toegepast kan worden ter bepaling van de aanpak van het beheer van fietspaden. Het is geen uitvoeringsstuk, maar beleid.

De heer Prins vraagt om meer verheldering bij het stuk. De heer Kampen licht toe dat het beheer per gedeelte van fietspaden bekeken gaat worden. Het kan dus zijn dat per deel gekozen wordt voor een andere aanpak of ander type (half- of hele)verharding.

Op sommige plekken geeft de combinatie van klimaat- en weersverandering (natte vochtige winters) en intensief gebruik een grote slijtage, die helaas in de periode dat de slijtage ontstaat niet gerepareerd kan worden met schots graniet, omdat het in die omstandigheden niet goed uithardt.

De heer Le Febre meldt dat hij meer en meer brommers, koeriers en fat bikes ziet rijden op paden van schots graniet, wat in droge perioden erg stuift waardoor wandelaars dan overlast

ervaren. En daarna loopt deze half-verharding bij natte omstandigheden enorm snel weg op plekken, waardoor kuilen/sleuven ontstaan.

De heer Kampen meldt dat over een tracé niet van beginpunt tot eindpunt als geheel wordt besloten, maar dat ook binnen een tracé steeds lokaal wordt bekeken wat de beste oplossing is.

De heer Grunwald vraagt of er een verplichting is voor GNR om de paden te onderhouden, en of er ook remmende maatregelen getroffen kunnen worden tegen overlast gevend gebruik.

De heer Kampen zegt dat alle half-verharde paden “fietspad” als aanduiding hebben, vele horen ook bij de openbare weg. GNR is verplicht voor deze paden te voldoen aan de kwaliteitsstandaard voor veiligheid als recreatief fietspad. Dit betekent dat de CROW normen niet van toepassing zijn, maar de algemene zorgplicht ten aanzien van veiligheid.

Mevrouw Kersbergen voegt daaraan toe dat de paden een rol hebben om de natuur te beschermen (op de paden blijven) en de gebieden toegankelijk te houden.

De heer Kampen laat weten dat de gemeenten een aparte bijdrage betalen per strekkende meter openbaar fietspad voor onderhoud. Op sommige plekken lopen de paden een stukje over een ondergrond waar een andere beheerder verantwoordelijk is. Zoals het fietspad dat aansluit op de tunnel onder het spoor door bij de Maartensdijkseweg. Het gedeelte van het pad dat in de tunnel ligt valt onder verantwoordelijkheid van ProRail en de gemeente, maar is wel in beheer bij GNR.

De essentie van de notitie is dat GNR prioriteit wil geven aan goed onderhoud, en pas in 2^e instantie kiest voor in beton uitvoeren.

De heer Dekker vraagt of schelpenpaden, zoals in het verleden toegepast, wellicht ook een optie zijn. De heer Kampen meldt dat dat tegenwoordig als een slechte ecologische keuze beschouwd wordt, door de manier waarop de schelpen gewonnen moeten worden en daardoor elders natuurschade ontstaat. Schelpenpaden zijn geen optie meer.

De heer Prins merkt op dat de Bosdrift een pad is waar veel woon-werkverkeer plaatsvindt. Volledige verharding kan uitnodigen tot nog meer gebruik, en tot sneller rijden. Vermoedelijk leidt dit tot verslechtering voor de medegebruikers die het pad als wandelpad gebruiken. Verder is een nadeel van beton dat het warm wordt en reptielen aantrekt om erop te gaan liggen, met meer risico tot gevolg dat de reptielen worden overreden.

De voorzitter stelt dat dit goede opmerkingen zijn om GNR mee te geven om de komende jaren mee af te wegen en nog in de notitie te verwerken. Binnen de klankbordgroep bestaan zorgen met betrekking tot verkeersveiligheid voor verschillende gebruikers en toekomstig beleid.

De heer Stofberg vraagt ook technische aandacht voor het ontstaan van hoogteverschillen tussen beton en zijkant wat tot valpartijen kan leiden.

De heer Oude Elferink verzoekt om bij te maken keuzes met betrekking tot toe te passen materialen ook de ecologie goed in de aandacht te houden. Zoals de impact van aanvoer van materiaal, duurzaamheid van het materiaal.

De heer Kampen deelt mede dat GNR ernaar streeft te behouden wat er al is, en alleen in voorkomende gevallen een keuze voor beton te gaan maken.

De heer Majoor merkt op dat er stapsgewijs ervaring met keuzes kan worden opgedaan in het gebied/de praktijk en de ervaringen kunnen worden meegenomen in de toekomst bij steeds weer nieuwe gedachtenvorming.

Hiermee wordt dit agendapunt afgerond.

5. Toelichting begrazingsbeleid

De voorzitter geeft het woord aan de heer Kampen.

De heer Kampen deelt mede dat er in 2024 een terugval is geweest in het aantal schapen. Dit doordat er geen lammetjes zijn geboren dit voorjaar, door de voorafgaande situatie/keus als gevolg van blauwtong. In het beheer van de schaapskudde zijn in 2024 keuzes gemaakt bij de keuring op kwaliteitskenmerken voor het Drentsheide schaap ras, zoals graascapaciteit. De groei van de schaapskudde is daardoor minder dan andere jaren. In komende 3 à 4 jaar wordt er gestreefd naar een totaal aantal van 400 tot 450 schapen.

Aan de hand van een presentatie verheldert de heer Kampen een aantal zaken omtrent het begrazingsbeleid.

Dieren maken onderdeel uit van het ecosysteem, er is wel meer diversiteit nodig, zodat ook de gebieden zich in diversiteit blijven handhaven en/of ontwikkelen.

GNR heeft vastgesteld welke delen van terreinen begrazingsgebieden zijn. Vaak zijn de onderlinge delen niet met elkaar verbonden en soms zijn het kleinere stukken. Het gevolg is dat grazers niet zelf van het ene naar het andere begrazingsgebied kunnen gaan. GNR wil juist meer zelfstandige vrije begrazing en natuurlijke groepsprocessen. De conclusie is dat hiervoor wel grotere begrazingsgebieden nodig zijn. In de presentatie van de heer Kampen is de visie op de toekomst van begrazing als volgt:

- natuurlijke kuddes
- grotere begrazingsgebieden
- extensievere begrazing runderen
- focus op Schotse hooglanders (vrije begrazing, opbouw sociale kudde)
- uitfaseren van Charolais runderen (omdat deze meer begeleiding nodig hebben en niet als zelfstandige sociale kudde gehouden kunnen worden)
- groei van gescheperde kudde – met gestuurde begrazing
- bescherming tegen de wolf (zoeken naar meerdere manieren)

Wat betreft de bescherming tegen de wolf, is het inzetten van een sociale kudde van runderen een pré, hoewel dat niet uitsluit dat de wolf predatie zal pogen te doen op de kudde.

De voorzitter dankt de heer Kampen voor zijn heldere presentatie en toelichting

De heer Majoor wil graag een open discussie voeren over de komst van de wolf. Allereerst wil hij graag benadrukken dat hij zeker niet tegen de wolf is, zelfs helemaal niet. De komst van de wolf brengt wel met zich mee dat deze een factor is of wordt in de bedrijfsvoering en noopt tot bepalen van maatregelen.

De heer Majoor schat in dat als de wolf alle ruimte krijgt, er over circa 15 jaar weinig andere ruimte meer zal zijn voor schapen, runderen, reeën en soortgelijke. De heer Majoor vraagt zich af hoe GNR dit ziet. De heer Majoor heeft de ervaring dat een wolf werend raster in de

orde van grote van EUR 240.000,= kost om 1 bedrijf te omheinen. De subsidie blijft daar ver onder. De heer Majoor lijkt het goed om over dit soort nieuwe/toekomstige situaties met elkaar van gedachten te wisselen.

De heer Kampen geeft aan dit een dilemma is. Er is een verschil tussen bedrijfsmatig omgaan met de komst van de wolf voor agrariërs die vee houden en het beheersmatig omgaan met dieren in het beheer van natuurgebieden. Het is namelijk voor GNR mogelijk om (overnachtings) kralen voor de schapen wolf werend te maken. Dit is ook gedaan. Met de runderen kan worden gewerkt met sociale kudde. Deze maatregelen zijn voor boeren meestal geen optie. Vermoedelijk zal dit in de toekomst zich verder ontwikkelen en er moet nog veel worden geleerd in de praktijk. De wolf is nu eenmaal een gegeven en GNR heeft zorgplicht voor de begrazers. Alle natuur afrasteren is onmogelijk, ook GNR ervaart dilemma's in de keuzes die gemaakt moeten worden.

De heer Loggen zegt dat op de Bussummerheide goed zichtbaar is wat begraasd en onbegraasd is en hoe de natuur zich ontwikkelt aldaar. Onlangs zag hij op de Franse Kampheide ook een flinke kudde grazen. De heer Kampen laat weten dat er nauwkeurig wordt genoteerd hoeveel en waar in welk vak en hoelang met hoeveel dieren de herder aanwezig is. Dit geeft een beeld van waar en hoeveel er geograasd is met de schaapskudde. De heren Loggen en Prins vragen hoe gemonitord wordt welke kruiden wel of niet begraasd zijn. De heer Kampen antwoordt dat er gewerkt wordt volgens een begrazingsplan met rotatie, ook met rouleren in welk seizoen begraasd wordt.

De heer De Boer kan zich voorstellen dat je de inventarisatie van monitoringsprojecten naast deze gegevens kunt houden om te zien of begrazing effect heeft op kruiden, en vervolgens op rupsen/vlinderstand.

De heer Le Febre vraagt of in het kader van de begrazing met Schotse hooglanders het Laarder Wasmeer wel of niet omheind zal blijven. De heer Kampen deelt mede dat de kudde in het Laarder Wasmeer zal worden gevolgd om te zien hoe de kuddevorming verloopt. Als het goed loopt is er een mogelijkheid dat een hek van het Laarder Wasmeer naar de hei wordt opgezet voor de grazers.

De heer Prins adviseert om te omschrijven waar je op wilt sturen in soorten, niet alleen algemeen "open landschap" of overgangen. Dus meer in detail te omschrijven aan welke soorten/aantallen je de doelstelling kan afmeten. Mevrouw Kersbergen voegt hieraan toe dat er wordt gestuurd op de beheervisie, niet op publiekswensen. De heer Kampen vindt het een goed advies om mee te nemen bij de gedachtenvorming.

De heer Majoor vraagt of er een risico is op inteelt als de grote grazers niet in voldoende aantallen aanwezig zijn. De voorzitter vraagt of deze vraag in de advisering van Free Nature is of wordt meenomen. De heer Kampen antwoordt bevestigend, dit heeft de aandacht.

6. Mededelingen uit bestuur en organisatie, actualiteiten & beantwoording eventuele vragen naar aanleiding van de mededelingen

Inzake de twee gehouden (pers)excursies en publieksexcursie vraagt de heer Prins of hier reacties op zijn gekomen. Mevrouw Van Hees is verheugd te melden dat er drie grote groepen belangstellenden zijn rondgeleid en dat er positieve reacties zijn ontvangen.

De heer Prins vraagt of bij de aanplant na renovatie van de verschillende “bergjes” autochtoon materiaal gebruikt wordt, of men hier alert op is. De heer Kampen antwoordt dat hier inderdaad zoveel mogelijk voor wordt gekozen, en soms een andere leverancier gezocht. In elk geval vindt er geen aanplant van exoten plaats.

De heer Koot vraagt of het zaadmateriaal hier uit de buurt komt. De heer Kampen: ja, het komt in elk geval uit Nederland, bijvoorbeeld van Staatsbosbeheer. Ook worden er zaden of jonge opslag verzameld in eigen terreinen van GNR, zoals eikels van eiken uit het eigen gebied, en dan liefst van oude eiken die al van voor 1850 hier staan.

De heer Van der Zande vraagt of wandelaars, hardlopers etc. een rol mogen spelen bij de ingebruikneming als het vernieuwde Voetstappenpad klaar is. Bijvoorbeeld met een estafetteloop. Mevrouw Van Hees neemt de suggestie mee, misschien komt er inderdaad iets van een evenement.

7. Vergaderdata 2025 – ter vaststelling

Voorgestelde vergaderdata 2025, op de dinsdagavonden: 4 februari, 24 juni en 30 september. De leden zijn hiermee akkoord.

De heer Kampen verlaat het overleg. De voorzitter bedankt de heer Kampen voor zijn komst en bijdragen.

8. Mededelingen uit de deelnemende organisaties en rondvraag

De heer Loggen (Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant)

Op zaterdag 12 oktober is er een werkdag poel- en bosbeheer in het Spanderswoud.

Op 25 juli jl. is gestart met het dichtleggen van twee niet officiële wandelpaden in het Spanderswoud in de buurt van de bospoel, die dicht bij de Oude Meentweg ligt. We hebben de laatste jaren de poel ontoegankelijk gemaakt voor honden. De volgende stap is het intensieve padenstelsel inkorten, zodat er grotere rustgebieden ontstaan rond de poel. Een tweede ronde is nodig, omdat de wandelaar en zijn/haar hond hun route op bijna dezelfde wijze blijven volgen. Ondanks alle barrières die ze tegenkomen. De werkzaamheden bestaan uit het omlieren van bomen, terugzetten van Amerikaanse vogelkers bij de poel en het verwijderen van plantenresten uit de poel.

De heer Prins (KNNV Afdeling Gooi)

Heeft een vraag over het kalkterrein zanderij Crailo, specifiek over de grote diepe kuil tegen de spoorlijn aan. Klopt het dat deze dit jaar lang onder water heeft gestaan en heeft dit gevolgen voor de flora daar. Mevrouw Kersbergen adviseert de heer Prins om hierover in de komende dagen contact op te nemen met de heer Kampen.

De heer Le Febre (IVN Gooi en Omstreken)

Op zaterdagavond 26 oktober a.s. organiseert IVN een avondwandeling in de landelijke Nacht van de Nacht. Voor deelname aan deze en overige activiteiten en excursies zie de website van IVN Gooi en omstreken.

9. Sluiting

De voorzitter sluit het overleg af met hartelijke dank aan alle aanwezigen, dank aan GNR voor de gastvrijheid. Ook speciale dank voor de traktatie op taart, toespraak en fotomoment vanwege het 20 jarig bestaan van de klankbordgroep.

Iedereen een heel mooi najaar gewenst, hopelijk tot ziens bij de traditionele vrijwilligersmiddag in december en graag tot ziens bij een volgend overleg.